

การดำเนินการวิจัย

1. **ขั้นเตรียมการเป็นการเตรียมตัวผู้วิจัย** โดยศึกษาความรู้จากเอกสารสังเกตการจัด การสอนการให้คำแนะนําแก่หญิงตั้งครรภ์ ศึกษากระบวนการให้บริการในหน่วยฝากครรภ์ เพื่อทำ ความเข้าใจกระบวนการและปัญหาของหญิงตั้งครรภ์ แล้วนำมาดำเนินการจัดการให้คำแนะนําเพื่อ ไม่ให้มีผลกระทบต่อการบริการ และ เพื่อเตรียมสถานที่ในการจัดการให้คำแนะนํา
2. **หญิงตั้งครรภ์ที่มีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยกำหนด** ผู้วิจัยสร้างสัมพันธภาพ และขอความ ร่วมมือในการวิจัย สัมภาษณ์ หญิงตั้งครรภ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ชุดที่ 1,2 และ3
3. **ผู้วิจัยสอนหญิงตั้งครรภ์เฉพาะกลุ่มทดลอง** โดยสอนเป็นกลุ่ม กลุ่ม ละ 2-5 คน ส่วนกลุ่มควบคุมจะได้รับการสอนเป็นรายบุคคลจากพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งในการสอนโดยผู้วิจัยหรือ พยาบาลวิชาชีพที่หน่วยฝากครรภ์ จะครอบคลุมเนื้อหาเรื่องโรคไวรัสตับอักเสบบี และการปฏิบัติ ตัวในการป้องกันการแพร่กระจายโรค
4. **ผู้วิจัยทำการสอนกลุ่มทดลองครั้งที่ 2** ห่างจากการสอนครั้งแรก 2 สัปดาห์ โดย ก่อนสอนวัดการรับรู้ความสามารถของหญิงตั้งครรภ์ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ปัญหาการปฏิบัติตัว และอภิปรายหาแนวทางแก้ปัญหาร่วมกันกับหญิงตั้งครรภ์ในกลุ่ม
5. **ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มทดลอง** หลังจากการสอนครั้งที่ 2 ไปแล้ว 4 สัปดาห์ และเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มควบคุมหลังจากเก็บข้อมูลครั้งแรกไปแล้ว 6 สัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของหญิงตั้งครรภ์ โดยแสดงผลด้วยคํานเฉลี่ย คําร้อยละ ข้อมูล ด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองและพฤติกรรมในการปฏิบัติตัว วิเคราะห์โดยหาคํานเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย การรับรู้ความสามารถของตนเอง พฤติกรรมการปฏิบัติตัว โดยการหาค่าที (t-test) และสถิติ ที สัมพันธ์ (Paired t-test)

สรุปผลการวิจัย

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองและพฤติกรรม การปฏิบัติตัวในการป้องกันการแพร่กระจายโรค ของกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยบุคคลที่ตนปฏิบัติ การรับรู้ความสามารถของตนเอง (กลุ่มทดลอง) และกลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ (กลุ่มควบคุม) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ผลการวิจัยพบว่า

1. การรับรู้ความสามารถของตนเอง

3.1 ก่อนการทดลองคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 หลังการทดลอง คะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเอง ของกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และในกลุ่มควบคุมคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเอง หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

แต่ถ้าเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สำหรับคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเอง ของกลุ่มทดลองก่อนการสอนครั้งที่ 2 จะสูงกว่าก่อนการสอนครั้งที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการสอนครั้งที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. พฤติกรรมการปฏิบัติตัวในการป้องกันการแพร่กระจายโรคไวรัสตับอักเสบ บี

2.1 ก่อนการทดลอง คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการปฏิบัติตัวในการป้องกันการแพร่กระจายโรคไวรัสตับอักเสบ บี ทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 หลังการทดลอง คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการปฏิบัติตัวในการป้องกันการแพร่กระจายโรคไวรัสตับอักเสบ บี ของกลุ่มทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 และในกลุ่มควบคุมคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการปฏิบัติตัวในการป้องกันการแพร่กระจายโรคหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

แต่ถ้าเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการปฏิบัติตัวในการป้องกันการแพร่กระจายโรคระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการปฏิบัติตัวในการป้องกันการแพร่กระจายโรคของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การอภิปรายผล

จากการศึกษาผลของการสอน โดยประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง ต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองและพฤติกรรมการปฏิบัติตัวในการป้องกันการแพร่กระจายโรคของหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบ บี จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายได้ดังนี้คือ

1. การรับรู้ความสามารถของตนเอง ของหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบบี หลังได้รับการสอนโดยประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถของตนเองสูงกว่า กลุ่มหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการสอนตามปกติ และสูงกว่าก่อนการทดลองที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ได้ตั้งไว้

และเมื่อพิจารณาการเรียนรู้ความสามารถของตนเองรายชื่อ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (ตารางที่ 10) พบว่ามีประเด็นที่สำคัญคือ ในข้อ 2 ความมั่นใจในการแยกใช้กรรไกรตัดเล็บ ข้อ 4 ความมั่นใจการใช้ช้อนกลางในการรับประทานอาหาร ข้อ 5 ความมั่นใจในการที่จะแยกใช้แก้วน้ำ ข้อ 13 ความมั่นใจที่จะให้สามีใช้ถุงยางอนามัย ในประเด็นเหล่านี้กลุ่มทดลองมีคะแนนการเรียนรู้ความสามารถสูงกว่ากลุ่มควบคุม ส่วนในข้ออื่น ๆ พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน เช่น ในข้อ 1 มั่นใจที่จะแยกใช้แปรงสีฟัน ข้อ 3 การล้างมือก่อนรับประทานอาหาร ข้อ 8 มั่นใจที่จะห่อผ้าอนามัยก่อนทิ้งลงในถังขยะ ข้อ 9 ล้างมือหลังอุจจาระหรือปัสสาวะ ข้อ 11,12 มั่นใจที่นำเสื้อผ้าที่เปื้อนเลือดหรือเสมหะไปแยกซักต่างหากหรือนำไปต้มในน้ำเดือดหรือแช่ในน้ำยาซักผ้าขาว ซึ่งในประเด็นดังกล่าว กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนการเรียนรู้ความสามารถไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะมีการปฏิบัติที่คืออยู่แล้วหรือทราบว่าเป็นสิ่งที่ควรจะทำปฏิบัติ ส่วนในข้อ 16,17 ความมั่นใจที่จะแนะนำให้สามีรับการตรวจเลือดหรือฉีดวัคซีนป้องกันโรค นั้นก็พบว่ามีความแตกต่างการเรียนรู้ความสามารถไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะในกลุ่มควบคุมพยาบาลวิชาชีพได้เป็นผู้แนะนำและพูดคุยถึงในเรื่องการปฏิบัติตัว อีกทั้งในบัตรฝากครรภ์ได้เขียนบันทึกเตือนให้สามีมาตรวจเลือดเพื่อหาภูมิคุ้มกันโรค

อภิปรายผลการวิจัยนี้ว่า การสอนโดยการประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่ง Albert Bandura (1977:80-82) ได้เสนอปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้การเรียนรู้ความสามารถของตนเองสูงขึ้น คือ

- 1) การกระทำที่ประสบความสำเร็จ (Performance accomplishment)
- 2) การได้เห็นแบบอย่างผู้อื่น (Vicarious experience)
- 3) การชักจูงด้วยคำพูด (Verbal persuasion)
- 4) การกระตุ้นเร้าทางอารมณ์ (Emotional arousal)

ซึ่งจากปัจจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาจัดกิจกรรมในการสอนเพื่อเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ความสามารถของตนเอง โดยการให้หญิงตั้งครรภ์ตัดสินใจระบุการปฏิบัติตัวที่ตนสามารถจะทำได้ การได้เห็นแบบอย่างจากคนในกลุ่มที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติตัว และดูตัวแบบจากภาพพลิกพร้อมทั้งตัดสินใจเลือกปฏิบัติตามการชักจูงจากผู้วิจัยและการกระตุ้นเตือนจากจดหมายที่ผู้วิจัยได้ส่งไปที่บ้าน อีกทั้งในการสอนผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสอนเป็นกลุ่มซึ่งเป็นหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคเช่นเดียวกัน การที่ทุกคนในกลุ่มมีลักษณะเดียวกันมีปัญหาเช่นเดียวกันมาสนทนากัน

ภายในกลุ่ม มีการซักถามแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทำให้เห็นแนวทางในการปฏิบัติตัว จากการได้เห็นแนวทางนี้หญิงตั้งครรภ์ก็จะนำไปเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของตนเอง ทำให้เกิดความมั่นใจว่าตนเองก็สามารถทำได้ ถ้าได้ตั้งใจและพยายาม และถ้ามีบุคคลใดบุคคลหนึ่งสามารถปฏิบัติตัวได้ดี ก็จะเป็นแบบอย่างให้กับคนในกลุ่มมั่นใจว่า ตนเองนั้นก็มีความสามารถทำได้เช่นเดียวกันเป็นการทำให้มีกำลังใจในการเผชิญปัญหาและมีส่วนช่วยให้มีการรับรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุภาพร คำรงค์วานิช (2536) ที่ศึกษา เรื่องประสิทธิผลของโปรแกรมสุขภาพในการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลิน ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากทดลองกลุ่มทดลองมีความคาดหวังในความสามารถสูงกว่าก่อนการทดลอง และมีพฤติกรรมควบคุมอาหารและการออกกำลังกายดีกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากโปรแกรมสุขภาพนี้ได้ใช้ปัจจัยที่พัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง คือ สไลด์ตัวแบบและ การประชุมกลุ่มเพื่อให้เห็นแนวทางปฏิบัติและเลือกวิธีการปฏิบัติ และการที่ได้เห็นแบบอย่างจากผู้อื่น มาใช้ในการทดลอง ซึ่ง Strecher, Devellis and Rosenstock (1986 : 73-91) ได้กล่าวไว้ว่า ความพยายามของบุคคล จากการรับรู้ความสามารถของตนเอง จะเป็นแรงจูงใจที่จะทำให้บุคคลเกิดความมั่นใจที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นๆ ให้สำเร็จดังการศึกษาของ Fitzgerald และคณะ(1989 : 1108-1112) ได้ศึกษาในผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจตายที่ได้รับการรักษาโดยใช้ถูกโป่งล้างขยายเส้นเลือด พบว่าผู้ป่วยที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง สามารถกระทำการดูแลตนเองได้ดี และฟื้นฟูปสภาพได้เร็วกว่าผู้ป่วยที่มีการรับรู้ความสามารถในระดับต่ำ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วัดการรับรู้ความสามารถของตนเองของหญิงตั้งครรภ์ ก่อนการตอนครั้งที่ 1 และก่อนการตอนครั้งที่ 2 เพื่อเป็นการประเมินความสามารถว่าสามารถที่จะทำการป้องกันการแพร่กระจายโรคได้มากน้อยเพียงใด และนำสิ่งที่หญิงตั้งครรภ์ไม่สามารถปฏิบัติได้มาพูดคุยซักถามถึงปัญหาว่าทำไมจึงไม่สามารถทำได้ เช่น ปัญหาการใช้ถุงยางอนามัย เมื่อมีเพศสัมพันธ์ ถ้าสามียังไม่ได้รับการตรวจเลือดเพื่อหาภูมิคุ้มกันโรค เนื่องจากหญิงตั้งครรภ์บางคนไม่กล้าบอกสามีว่าตนเป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบบี และไม่สามารถอธิบายเรื่องโรคให้สามีเข้าใจได้ กลุ่มจึงได้เสนอแนะว่าควรให้สามีมาฟังการตอนด้วยซึ่งก็ได้มีหญิงตั้งครรภ์บางคนนำสามีมาฟังการตอนในการตอนครั้งที่ 2 ด้วย ในการที่สามีมีส่วนร่วมจะเป็นการทำให้หญิงตั้งครรภ์มีกำลังใจ ซึ่งเป็นการสร้างแรงจูงใจโดยการกระตุ้นจากบุคคลใกล้ชิด ทำให้หญิงตั้งครรภ์มีความมั่นใจและรับรู้ว่าตนเองมีความสามารถในการที่จะปฏิบัติตัวได้

จากการสนทนากันในกลุ่มการพูดคุยจูงใจเพื่อให้เห็นความสำคัญ การพูดให้กำลังใจ การกระตุ้นโดยใช้จดหมายกระตุ้นเตือนส่งไปที่บ้านหลังการตอนครั้งที่ 2 จากผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากรทางสาธารณสุขมีความรู้และประสบการณ์โดยเน้นถึงประโยชน์ของครอบครัว บุตรในครรภ์ที่จะ

ได้รับจากการปฏิบัติตัวที่ถูกต้อง ย่อมส่งผลให้หญิงตั้งครรภ์ตระหนักถึงความสำคัญในการป้องกันการแพร่กระจายโรค และมีความเชื่อมั่นว่าตนเองนั้นสามารถกระทำพฤติกรรมในการป้องกันการแพร่กระจายโรคได้ จึงทำให้กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งตรงกับทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองของ Albert Bandura (1977 : 213) ที่ได้กล่าวถึงแหล่งการรับรู้ความสามารถของตนเองว่า นอกจากจะพัฒนาจากการกระทำที่ประสบความสำเร็จ การได้เห็นแบบอย่างจากผู้อื่นแล้วยังสามารถพัฒนาได้จากการสื่อสารชักจูงใจ เช่น เกี่ยวกับการศึกษาของพัชรา อุบลสวัสดิ์ (2535) ที่ได้ศึกษาผลการให้ความรู้เพื่อพัฒนาความสามารถของตนเอง ในการป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนชายมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดย จัดกิจกรรมให้ความรู้ 2 ครั้ง คือ การบรรยายประกอบสไลด์ การชมวีดีโอเทปและ การแบ่งกลุ่มสนทนาแนวทางป้องกันโรคเอดส์ในระหว่างการสนทนาผู้วิจัยก็ได้ให้กำลังใจแก่นักเรียน จากการวิจัยพบว่าหลังการทดลอง 1 สัปดาห์ กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถของตนในการป้องกันโรคเอดส์สูงกว่าก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง 4 สัปดาห์ ก็ให้ผลเช่นเดียวกัน

จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าการสอนโดยประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง ทำให้หญิงตั้งครรภ์กลุ่มทดลอง มีการรับรู้ความสามารถสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ถึงแม้ว่ากลุ่มควบคุมจะมีคะแนนการรับรู้ความสามารถสูงขึ้นหลังการทดลอง ซึ่งก็อาจเป็นเพราะกลุ่มควบคุมได้รับการแนะนำจากพยาบาลวิชาชีพ ในหน่วยฝากครรภ์และในบัตรฝากครรภ์ก็ได้เขียนบันทึกว่า ให้สามีมาตรวจเลือดเพื่อหาภูมิคุ้มกันโรค ดังนั้นจากผลการวิจัยนี้จึงสรุปได้ว่าการสอนโดยประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองทำให้กลุ่มทดลองมีคะแนนสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Albert Bandura ที่ว่าการประสบความสำเร็จในการทำงาน การได้เห็นประสบความสำเร็จของผู้อื่น การพูดชักจูงใจการกระตุ้นเร้าทางอารมณ์ เป็นแนวทางในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการตัดสินใจ กระทำพฤติกรรมเพื่อนำไปสู่ผลที่ต้องการ

2. พฤติกรรมการปฏิบัติตัวในการป้องกันการแพร่กระจายโรคของ หญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบบี หลังได้รับการสอนโดยประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง สูงกว่ากลุ่มหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการสอนตามปกติ และสูงกว่าก่อนได้รับการทดลองที่ระดับนัยสำคัญ .05 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาพฤติกรรมปฏิบัติตัวตามรายชื่อของกลุ่มทดลองหลังการทดลอง (ตารางที่ 4) พบว่า ข้อ 2 การแยกใช้กรรไกรตัดเล็บจากผู้อื่น ข้อ 3 การล้างมือก่อนรับประทานอาหาร ข้อ 4 การใช้ช้อนกลางในการรับประทานอาหาร ข้อ 5 การแยกใช้น้ำจืดจากผู้อื่น ข้อ 13 การล้างมือหลังอุจจาระหรือปัสสาวะ ข้อ 15 การให้สามีสวมถุงยางอนามัยขณะมีเพศสัมพันธ์ ข้อ 17,18 การแนะนำให้สามีและบุคคลในครอบครัวให้มารับการตรวจเลือดหรือฉีดวัคซีนป้องกันโรค กลุ่มทดลองมีคะแนนพฤติกรรมปฏิบัติตัวที่สูงขึ้น

สำหรับในข้ออื่น ๆ เช่นในข้อ 1 การแยกใช้แปรงสีฟัน ข้อ 9 การห่อผ้าอนามัยให้มิดชิดก่อนทิ้ง ข้อ 16 การแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบว่าเป็นพาหะของโรค พบว่าในประเด็นเหล่านี้ไม่มีความแตกต่างกันหลังการทดลอง

แต่ถ้าพิจารณาพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติตัวตามรายชื่อ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (ตารางที่ 11) พบว่า มีประเด็นที่สำคัญคือ ข้อ 2 การแยกใช้กรรไกรตัดเล็บ ข้อ 3 การล้างมือก่อนรับประทานอาหาร ข้อ 4 การใช้ช้อนกลางในการรับประทานอาหาร ข้อ 5 การแยกใช้แก้วน้ำจากผู้อื่น ข้อ 6 การล้างแก้วน้ำทันทีหลังดื่ม ข้อ 10 การนำเสื้อผ้าที่เปื้อนเลือดหรือเสมหะไปต้มในน้ำเดือดหรือแช่น้ำยาซักผ้าขาว ข้อ 15 การให้สามีสวมถุงยางอนามัยขณะมีเพศสัมพันธ์ ข้อ 18 การแนะนำให้สามีรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรค ในประเด็นเหล่านี้มีกลุ่มทดลองมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุม ส่วนในข้อที่ไม่มีความแตกต่างกันคือ ข้อ 1 การแยกใช้แปรงสีฟัน ข้อ 7 การไม่บ้วนน้ำลายลงในที่สาธารณะ ข้อ 9 การห่อผ้าอนามัยก่อนทิ้งลงในถังขยะ ข้อ 11 การแยกซักเสื้อผ้าที่เปื้อนเลือด ข้อ 12,13 การล้างมือหลังเปลี่ยนผ้าอนามัย อุจจาระหรือปัสสาวะ ข้อ 16 การแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบว่าเป็นพาหะของโรค ข้อ 17 การแนะนำให้สามีและบุคคลในครอบครัวมารับการตรวจเลือดและฉีดวัคซีนป้องกันโรค ซึ่งในหัวข้อเหล่านี้ อาจเป็นเพราะทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีการปฏิบัติที่คืออยู่แล้ว และในกลุ่มควบคุมได้รับการแนะนำจากพยาบาลวิชาชีพที่ได้เน้นเรื่องการให้สามีมารับการตรวจเลือดเพื่อหาภูมิคุ้มกันโรค

จากผลการวิจัย อภิปรายได้ว่า การสอนโดยการประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการสอนเป็นกลุ่ม โดยมีกิจกรรมเพื่อช่วยให้หญิงตั้งครรภ์มีความมั่นใจที่จะปฏิบัติตัวตามคำแนะนำ โดยให้หญิงตั้งครรภ์เรียงลำดับความยากง่ายในการปฏิบัติแล้ว ทดกิจกรรมการปฏิบัติตัวที่เป็นปัญหาหรือทำไม่ได้ก็นำมาพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันและ แก้ไขปัญหาพร้อมกันภายในกลุ่ม เช่น การแยกใช้กรรไกรตัดเล็บจะพบว่าบางคนไม่สามารถทำได้ เพราะมีอันเดียวและใช้กันทั้งครอบครัว ซึ่งหญิงตั้งครรภ์บางคนได้เสนอแนะว่าให้ทำสัญลักษณ์เฉพาะลงไป บางคนก็เสนอว่าใช้แอลกอฮอล์เช็ดทำความสะอาดถังใช้ เป็นต้น และการที่หญิงตั้งครรภ์บางคนสามารถปฏิบัติตัวได้ตามคำแนะนำและนำมาพูดคุยกันในกลุ่ม จะทำให้หญิงตั้งครรภ์คนอื่นๆ มีความมั่นใจว่าจะทำได้เช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นการใช้สื่อบุคคลซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน มาเป็นตัวแบบ ซึ่งสอดคล้องกับ สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2530: 356) ที่กล่าวว่าตัวแบบควรมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับผู้สังเกต จะทำให้ผู้สังเกตมั่นใจว่าพฤติกรรมนั้นเหมาะสมและสามารถทำได้

นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยยังให้หญิงตั้งครรภ์สังเกตตัวแบบจากภาพติด ซึ่งนำเสนอพฤติกรรมทั้งในทางบวกและทางลบ และให้หญิงตั้งครรภ์ตัดสินใจว่าจะเลือกทำตามภาพใด ส่วนใหญ่แล้ว

หญิงตั้งครรภ์จะเลือกตัวแบบในทางบวกและการปฏิบัติตัวจริงหญิงตั้งครรภ์กลุ่มทดลองก็สามารถปฏิบัติตัวได้ตามคำแนะนำและมีความมั่นใจมากขึ้น

ในการสอนครั้งนี้นอกจากผู้วิจัยจะใช้ตัวแบบแล้ว ยังใช้การพูดชักจูงโน้มน้าวและ พูดให้กำลังใจ หญิงตั้งครรภ์ที่ยังไม่สามารถปฏิบัติตัวได้ พูดชมเชยหญิงตั้งครรภ์ที่ปฏิบัติตัวได้ถูกต้องเหมาะสม เช่น การแนะนำชักจูงให้สามีมาเจาะเลือดเพื่อหาภูมิคุ้มกันโรค หญิงตั้งครรภ์บางคนสามารถพูดแนะนำให้สามีมาเจาะเลือดได้ บางคนสามีไม่เห็นความสำคัญ ผู้วิจัยได้พูดให้กำลังใจ และให้หญิงตั้งครรภ์กลับไปอธิบายให้สามีที่บ้านฟัง โดยให้ยกตัวอย่างจากหญิงตั้งครรภ์คนอื่นที่นำสามีมาเจาะเลือด อีกทั้งหลังการสอนครั้งที่ 2 ผู้วิจัยได้ส่งจดหมายกระตุ้นเตือนเพื่อเป็นการเน้นการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตัว ทำให้มีการตัดสินใจและมีความเชื่อในความสามารถของตนเองในการป้องกันการแพร่กระจายโรคได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Albert Bandura อ้างถึงในสุริย์ จันทร์โมติ(2534 : 105) ได้กล่าวว่า การที่บุคคลสามารถจะกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ความสามารถของตนเองอาจได้รับจากการสังเกตตัวอย่างหรือจากการสื่อสารกับผู้อื่น การที่บุคคลฝึกทักษะหรือสร้างสรรคตนเองให้มีความเชื่อมั่นหรือรับรู้ในความสามารถให้ได้ก่อนจึงจะสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมได้ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สุริย์ จันทร์โมติ (2534 : ก-ข) ที่ได้ศึกษาประสิทธิผลของการพัฒนาโปรแกรมสุขศึกษาแนวใหม่เกี่ยวกับดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน โดยการประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองร่วมกับการให้แรงสนับสนุนทางสังคม และทฤษฎีการวิเคราะห์แรงสนาม พบว่าผู้ป่วยเบาหวานสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเอง และปฏิบัติตัวในการดูแลสุขภาพดีกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ซึ่งฉวีรัตน์ วิริยะประเสริฐโชค(2536: ก) ได้ศึกษาการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคเอดส์ของหญิงอาชีพพิเศษ พบว่า การรู้ในความสามารถของตนเองต่อการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคเอดส์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคเอดส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับการศึกษาของ Hale and Trumbetta (1996: 101-110) ได้ศึกษาการรับรู้ความสามารถของตนเองในสตรีและพฤติกรรมป้องกันการติดต่อกับเพศสัมพันธ์ พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองสามารถทำนายพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดโรคทางเพศสัมพันธ์ได้ร้อยละ 19

กล่าวโดยสรุปก็คือ ในการสอนครั้งนี้ทำให้หญิงตั้งครรภ์มีพฤติกรรมในการป้องกันการแพร่กระจายโรคดีขึ้น ซึ่งตามแนวคิดของทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองที่ว่า การทำให้ความคาดหวังหรือพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงานเพิ่มขึ้น คือ การประสบความสำเร็จด้วยตนเองในการทำงาน การได้เห็นประสบการณ์จากตัวแบบ การพูดโน้มน้าวชักจูง และการกระตุ้นเตือน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้บุคคลกระทำพฤติกรรมเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามที่ต้องการ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า การสอนโดยการใช้เทคนิคทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถของตนเอง ทำให้หญิงตั้งครรภ์มีการรับรู้ความสามารถของตนเอง พฤติกรรมการปฏิบัติตัวในการป้องกันการแพร่กระจายโรคและสูงกว่าการสอนตามปกติ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรนำวิธีการสอนโดยเทคนิคทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถของตนเองมาทดลองใช้ในการให้คำแนะนำหญิงตั้งครรภ์หรือมารดาหลังคลอด ที่มีโรคแทรกซ้อนอื่นๆ เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ หรือโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อื่น
2. การให้คำแนะนำควรเน้น เรื่องการทำลายเชื้อ เช่น การนำที่เป็อนเถียดไปต้มในน้ำเดือด หรือแช่น้ำยาซักผ้าขาว , การสัมผัสเชื้อ เช่น การล้างมือเมื่อสัมผัสกับเลือดหรือเสมหะ การใช้ถุงยางอนามัยขณะมีเพศสัมพันธ์ เพราะจากการทดลองกลุ่มทดลองถึงแม้จะมีคะแนนในข้อเหล่านี้สูงขึ้นแต่ก็ไม่มากเท่ากับข้ออื่น และในกลุ่มควบคุมมีคะแนนในข้อเหล่านี้ต่ำ
3. ในการให้คำแนะนำหญิงตั้งครรภ์หรือมารดาหลังคลอด ควรให้สามีมีส่วนร่วมในการได้รับการให้คำแนะนำเพื่อเป็นการช่วยสนับสนุน และกระตุ้นให้หญิงตั้งครรภ์หรือมารดาหลังคลอดปฏิบัติตัวได้ถูกต้อง
4. ในการให้คำแนะนำควรใช้วิธีการสอนเป็นกลุ่มซึ่งเป็นวิธีการที่จะทำให้ภายในกลุ่มได้มีโอกาสซักถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและได้เห็นแบบอย่างจากคนในกลุ่มเดียวกันที่มีปัญหาคล้ายกัน ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตน อันจะนำไปสู่การปฏิบัติตัวที่ถูกต้องเหมาะสม
5. การทำเอกสารหรือคู่มือแผ่นพับ เพื่อให้หญิงตั้งครรภ์นำกลับไปอ่านที่บ้านจะสามารถช่วยให้คำแนะนำมีประสิทธิภาพ และเอกสารเหล่านี้สามารถช่วยเผยแพร่ให้บุคคลอื่นได้รับความรู้ที่ถูกต้องไปด้วย
6. ในการจัดการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์ ควรสอดแทรกแนวคิดการเรียนรู้ความสามารถของตนเอง โดยนำมาประยุกต์ใช้ในวิชาการพยาบาลทุกสาขา
7. นักศึกษาพยาบาลที่ขึ้นฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วย ได้สังเกตการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ความสามารถของตนเองและฝึกการให้ความรู้แก่ผู้ป่วยตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถของตนเอง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาติดตามหรือเปรียบเทียบ การรับรู้ความสามารถของตนเองและการปฏิบัติตัวในการป้องกันการแพร่กระจายโรค ของหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบบี ซึ่งได้รับสอนโดยการประชุมถ่ายทอดภูมิการรับรู้ความสามารถของตนเอง ในระยะเวลาหลังคลอด และ 1 เดือนหลังคลอด ว่ามีการรับรู้ความสามารถของตนเองและพฤติกรรมการปฏิบัติตัว แตกต่างกันหรือไม่

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนโดยประชุมถ่ายทอดภูมิการรับรู้ความสามารถของตนเอง โดยให้มีสมาชิกอื่นในครอบครัว ได้มีส่วนร่วมในการได้รับคำแนะนำ กับกลุ่มที่ได้รับ การสอนโดยไม่มีสมาชิกอื่นมีส่วนร่วม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย